

Na jarenlange stijging is daling euthanasie raadsel

ANALYSE

'NATTEVINGERWERK'

Het kan toeval zijn. Het kan zijn dat artsen terughoudender worden om euthanasie te plegen. Feit is dat het aantal meldingen dit jaar daalt.

Voor het eerst in jaren is sprake van een opmerkelijke daling van euthanasiemeldingen. In de eerste negen maanden van dit jaar was het aantal meldingen 9 procent minder dan in de eerste negen maanden van 2017, terwijl de jaren daarvoor steeds sprake was van een stijging. Was in 2003 nog sprake van minder dan 2.000 gevallen, in 2017 was het aantal gestegen naar ruim 6.500. Sommige betrokkenen vermoeden dat de terugval verband houdt met een groeiende angst onder artsen om in aanraking te komen met justitie.

Volgens voorzitter Jacob Kohnstamm van de Regionale Toetsingscommissie Euthanasie is het zoeken naar oorzaken op dit moment nog 'totaal nattevingerwerk'. Kohnstamm: 'We hebben nog een kwartaal te gaan. Deze vermoedelijke daling kan ook een incident zijn.' Volgens hem kan het te maken hebben met de griepgolf begin dit jaar, waardoor in de eerste maanden drieduizend (veelal oudere) mensen méér overleden dan in dezelfde periode in 2017.

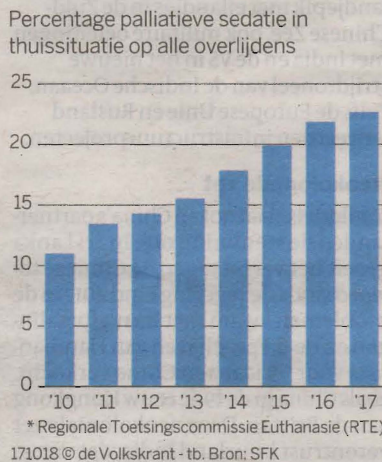
Directeur Agnes Wolbert van de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levensinde (NVVE) ziet dat anders. Zij vermoedt dat de daling verband houdt met de nieuwe houding van het Openbaar Ministerie. 'Wij horen van artsen dat ze kopschuw zijn geworden door de onnodig stevige taal van het OM', zegt Wolbert. 'Het OM communiceert over euthanasie alsof er een soort normloosheid heerst.'

Een jaar geleden kondigde justitie expliciet aan een 'grotere rol' te spelen in het debat over euthanasie. Het OM krijgt sinds de invoering van de euthanasiewet in 2002 standaard alle euthanasiegevallen doorgespeeld die eerder door het toetsingscollege als 'onzorgvuldig' zijn beoordeeld. Dat zijn er zo'n tien per jaar. Tot nu toe

TERWIJL EUTHANASIE VOOR HET EERST AFNEEMT...

...BLIJFT PALLIATIEVE SEDATIE STIJGEN

werden al deze zaken geseponneerd: artsen werden nooit vervolgd.

Maar OM-topman Rinus Otte kondigde dat najaar een andere koers aan. Volgens hem moet de arts 'er niet tegenop zien zich in uitzonderlijke gevallen te verantwoorden bij de rechter'. Ook vond hij dat de vele bijdragen aan de discussie weinig hielpen. 'De enige in dit land die richtinggevend kan zijn, zoals dat al pakweg vier- of vijfduizend jaar gaat, is de rechter en niemand anders', zei hij tijdens een hoorzitting in de Tweede Kamer. Het OM maakte werk van die woorden: rond die tijd stelde justitie een strafrechtelijk onderzoek in naar een verpleeghuisarts die euthanasie toepaste op een ernstig dementerende vrouw. In maart 2018 kwamen daar nog eens vier nieuwe strafrechtelijke onderzoeken bij, waardoor er nu vijf onderzoeken lopen. Tenminste een van de onderzochte artsen is van de Levensindekliniek. Het is nog niet zeker of de artsen ook daadwerkelijk zullen worden vervolgd.

Recent werden bovendien opnieuw twee euthanasiezaken van de Levensindekliniek naar justitie doorgestuurd. Justitie heeft nog niet beslist of in deze zaken strafrechtelijk onderzoek volgt. 'Natuurlijk moet er onderzoek worden gedaan als dat nodig is, maar we zien dat euthanasie steeds verder wordt gejuridiseerd', zegt Wolbert van de NVVE. 'Artsen worden hierdoor steeds terughoudender. Ze hebben er geen zin om het busje van justitie voor hun deur te zien staan. Het komt neer op een beschuldiging van moord.'

Ook specialist ouderengeneeskunde Bert Keizer merkt onder zijn collega's een groeiende onrust: 'Artsen voelen een concrete dreiging', zegt hij. 'De toetsingscommissies zijn alerter en ook het Openbaar Ministerie stapte nu met veel wapengekletter uit de coulissen. Ik was onlangs op een bijeenkomst waar OM-topman Rinus Otte aanwezig was. Hij zei daar gewoon dat hij op zoek is naar jurisprudentie. Dat is misschien begrijpelijk, maar zo iets gaat in de praktijk dus wel over de rug van een arts.'

Als dokter word je daar niet zo dapper van, zegt Keizer. 'Ik merk het ook bij mezelf. Je reageert banglijker en gaat toch steeds meer binnen de lijntjes kleuren. Er staat geen klem op, maar artsen zijn gewoon bezorgd. En dat leidt tot terughoudendheid.' Keizer zegt ook te zien dat de bereidheid onder jonge artsen 'vrij laag is'.

Ondertussen blijft palliatieve sedatie in de praktijk wel elk jaar toenemen. Dit is geen levensbeëindiging, maar artsen mogen het bewustzijn van een patiënt verlagen als deze nog maar kort te leven heeft. Palliatieve sedatie is een medische handeling, wordt achteraf niet getoetst door een commissie en is daardoor veel minder beladen. Volgens Wolbert van de NVVE is het ook mogelijk dat artsen hier nu meer op aansturen bij het levensinde. 'In elk geval merken we uit de vele telefoontjes dat patiënten niet precies het verschil weten tussen euthanasie en palliatieve sedatie.' Het Openbaar Ministerie en Rinus Otte weigeren commentaar.